

*Czasopisma***Studia Warmińskie. Tom I. Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne, Iłstyn 1964, ss. 477**

Wykładowcy Seminarium Duchownego w Olsztynie pierwszym tomem nowego czasopisma pragnęli nawiązać do dawnych naukowych i wydawniczych tradycji Warmii. Ten pierwszy tom (rocznik?) został spowodowany okazją jubileuszu czterechsetlecia seminarium warmińskiego i dedykowany pamięci założyciela tegoż, kardynała Stanisława Hozjusza.

Tytuł czasopisma „*Studia Warmińskie*” sugeruje jego charakter jako wydawnictwa historycznego, poświęconego studiom i wynikom badań historycznych określonego regionu. Tymczasem sam spis „rzeczy” informuje o różnorodności dziedzin i tematyki. Z tego też powodu trudno nowy periodyk uważać za właściwe nawiązanie do wydawanych od 1860 r. „*Monumenta Historiae Warmiensis*” czy czasopisma „*Zeitschrift für Geschichte und Altertumskunde Ermlands*”.

Na pierwszym wszakże miejscu znalazły się dwa artykuły z zakresu historii kościelnej Warmii.

Ks. bp Jan O b ł ą k, profesor historii Kościoła i dyrektor Archiwum Diecezjalnego w Olsztynie, posiadający w swym dorobku naukowym już szereg większych i mniejszych prac związanych z przeszłością diecezji warmińskiej, tym razem specjalne studium poświęcił osobie bpa Adama Stanisława Grabowskiego (1741—1766). Pomimo niesprzyjających ogólnie warunków dla normalnego rozwoju kultury w latach obejmujących pontyfikat Grabowskiego, potrafił Autor na podstawie skrętnie zebranych informacji, opartych przeważnie na miejscowych archiwaliach diecezjalnych, w sposób szeroki i wyczerpujący wykazać oraz przedstawić celowe zabiegi i zasługi tego biskupa wyróżniającego się dość wysokim i wielostronnym wykształceniem na polu nauki i sztuki.

Następna praca ks. Mikołaja K a m i ń s k i e g o pt. *Jan Dantyszek — człowiek i pisarz* (s. 57—114) omawia w sposób ogólnikowy biografię i działalność tego przez wiele lat cenionego przez króla Zygmunta Starogo posła i dyplomaty, głośnego poety łacińskiego i następnie biskupa chełmińskiego, a w końcu warmińskiego (1485—1548). Najwięcej miejsca przeznaczył autor na bardzo jednak pobieżną analizę twórczości poetyckiej D a n t y s z k a i jej ocenę. Praca ta nie ma we właściwym znaczeniu charakteru studium ściśle naukowego, i pomimo kilkakrotnego cytowania źródeł rękopiśmiennych, nie może być uważana za rezultat ich należytego zbadania i wykorzystania. Zresztą autor nie wykorzystał wszystkich pozycji z podanej przez W. Pocięchę przy życiorysie Dantyszka w *Pol. Słow. Biogr.* bezpośredniej bibliografii. Aczkol-

wiek nie poprzedził autor swego artykułu żadnym słowem wstępnym, czy choćby jakąś uwagą informującą o jego charakterze, pracę tę trzeba uważać za popularno-naukowy referat, traktujący w żywej formie, ale tylko w zarysie i w sposób szkicowy, życie i działalność Jana Dantyszka oraz próbę oceny jego twórczości poetyckiej. Niezbyt wysoka ocena tej twórczości przed zapoznaniem się z jej całością i wobec przeciwnego o niej sądu współczesnych Dantyszkowi poetów humanistycznych wydaje się nieco za pochopna i przedwczesna. Przy końcu omawianego tomu *Studiów Warmińskich* znajdujemy wzmiankę o referacie tegoż samego autora pt. *Jan Dantyszek, biskup chełmiński i warmiński*, wygłoszonym na jednej z sesji naukowych wykładowców Seminarium Duchownego w Olsztynie w okresie 1957—1964. Może zatem jest to ten sam artykuł, tylko wydrukowany pod innym tytułem? Stanowczo za wiele pozostawił Autor domyślności czytelnika, stąd też trudność uzasadnienia przyczyn, dla których omówiony artykuł znalazł się w periodyku, mającym ambicje publikowania prac, będących wynikiem rzeczywistych badań naukowych.

Na szczególne podkreślenie zasługuje następny artykuł z dziedziny badań socjologicznych nad zewnętrznymi przejawami religijności, mianowicie Ks. Władysława Piwowarskiego pt. *Typologia religijna katolików południowej Warmii* (s. 115—197), w której autor na podstawie bogatego materiału ankietowego i sprawozdawczo-duszpasterskiego dochodzi do ogólnego stwierdzenia przewagi zewnętrznego formalistycznego typu religijności katolickiej na przebadanym terenie.

Ks. Jerzy Wierszyło, wykładowca Pisma św., w artykule zatytułowanym *Eklezjologiczna terminologia dokumentów qumrańskich* zajmuje się analogią pewnych terminów określających gminę qumrańską jako całość lub dotyczących jej członków z odpowiednikami w Starym Testamencie i ewentualnym wpływem terminologii qumrańskiej na Nowy Testament, uzasadniając tę możliwość odpowiednimi miejscami Pisma św. (s. 199—214).

Artykuł Ks. Juliana Wojtkowskiego, pt. *Początki kultu Matki Boskiej w Polsce w świetle najstarszych rękopisów* (s. 215—258) reprezentuje wartościowe i pod względem naukowym poważne studium nad dostępnymi najstarszymi odpowiednimi tekstami liturgicznymi i pozaliturgicznymi; na podstawie ich analizy przedstawił Autor charakter, przedmiot i zakres kultu Maryjnego w Polsce do XIII wieku. Publikując niektóre teksty w całości Autor stosował się dosłownie do brzmienia oryginału, co zresztą zaznaczył w odpowiedniej uwadze. Jednak, by być w zupełnej zgodzie z wymaganiami instrukcji wydawniczej źródeł średniowiecznych błędy gramatyczne zachodzące w tekście oryginalnym należało poprawić i zaznaczyć dokonane poprawki w przypisach, albo przy pozostawionym błędnym tekście zaznaczyć błędy odpowiednim znakiem. Inaczej czytającemu tekst trudno zdobyć się na pełne zaufa-

nie do spostrzegawczości wydawcy, czy zamiast błędu zecerskiego, rzeczywiście zachodzi błąd zgodny z tekstem oryginału.

Ks. Henryk Gulbinowicz w krótkiej rozprawce (s. 259—282) pt. *Etyczne poglądy św. Ambrożego na dobra materialne i prawo własności*, przeciwstawia indywidualistycznej zasadzie dowolnego i nieograniczonego dysponowania dobrami materialnymi przez ich posiadaczy, wypływającej z prawodawstwa rzymskiego, poglądy starożytnych chrześcijan o obowiązkach społeczno-moralnych ciążyących na prawie własności i uzasadnia je odpowiednimi tekstami z pism św. Ambrożego.

Poważniejszą rozprawę naukową z zakresu prawa kanonicznego stanowi wyczerpujący kwestię artykuł Ks. Tadeusza Pawluka, pt. *Zasada śledcza w kanonicznym procesie karnym* (s. 282—337).

Ks. Stanisław Zdaniowicz w artykule *Święta maryjne u różnych narodów* (1914—1960) podjął się trudu przedstawienia aktualnych odrębności liturgicznych kultu maryjnego w świecie katolickim (s. 340—372).

Dalszymi pozycjami rocznika Studiów, to:

Ks. Mikołaj Lohr: *Problematyka sztuk wyzwolonych w pismach Kasjodora* (s. 373—391).

Ks. Marian Borzyszkowski: *Koncepcja bytu w metafizyce Suareza* (393—407).

Ks. Piotr Poręba: *Naukowe podstawy pedagogiki* Ks. W. Gadowskiego.

Następnie dział *Recenzji i sprawozdań*; w tym ostatnim umieszczono sprawozdanie z naukowej działalności profesorów Seminarium Duchownego w Olsztynie za lata 1957—1964. W okresie tym odbyło się 61 sesji, na których wygłoszono kilkadziesiąt referatów; dołączono spis referatów i nazwiska ich autorów. Daje to obraz dość ożywionego ośrodka naukowego.

Rocznik zamyka spis rzeczy po polsku i po francusku (w obu błędy).

Uderzającym brakiem jest pominięcie dołączenia streszczeń obcojęzycznych do poszczególnych artykułów, co utrudnia szybsze zorientowanie się w ogólnej treści czasopisma i dokładniejszą z niej relację. Poza tym nasuwa się uwaga, że w tomie dedykowanym pamięci Hozjusza, nie powinno też brakować studiów związanych z jego osobą, nawiązującą tematykę nie tylko z zakresu historii. I może właśnie jedynie na uwzględnieniu tej okoliczności polegałoby uzasadnienie różnorodności tematycznej I-go tomu „*Studiów Warmińskich*”.

T. Z.